

חיים רוטר

דומ"צ

מח"ס ושולחן שער חיים

רח' חוני המעגל 20
אלעד

בדין שמיעת "קוי נייעס" בבית הכסא

בס"ד, כסלו תשפ"ה

בדבר השאלה, בנן ישיבה שנמצא בביהכ"ס, ומהרהר שם בדברי תורה לאונסו, ובאפשרותו להסיח דעתו שלא יבוא להרהר בד"ת, ע"י שמיעת "קוי נייעס", האם מותר לו לנהוג כן, או אפילו הוא צריך לנהוג כן.

הנה זה פשוט ששאלה זו של הרהור בד"ת לאונסו במקום הטינופת, הוא מצוי רק בלומדי התורה שאינם שומעים קוי נייעס, שמי ששומע קוי נייעס כבר הוא אינו אנוס על הרהור בד"ת, וזאת מפני ששמיעת קוי נייעס מורידה את השומעם בדרגתו בלימוד התורה, הן מפני ההתמכרות והן מפני שהרהור כשהוא בתוספת חוש השמיעה נקבע יותר בנפש, [ולכן אף לדעת השו"ע (סי' מ"ז סעיף ד')] דהמהרהר בד"ת אינו צריך לברך ברכת התורה, אולם באם ההרהור נוצר ע"י שמיעה, אפילו מפי אשה וקטן צריך לברך, דהלא בדין דרגת שומע כעונה אין צריך לצאת ולהוציא עי"ש בשע"ת (סק"ג) ומסתבר דה"ה כששומע ע"י מכשיר אלקטרוני, וכ"ש שחוש השמיעה בא בתוספת לחוש הראות עי"ש במור וקציעה], וכ"ז מלבד שעושה תורתו קרעים קרעים, עי' בקו"א להחזו"א ז"ל.

ובזבחים (קב ע"ב) אמרינן "לאונסו שאני" דהיינו דמי שנצרך ליכנס לביהכ"ס או לבית המרחץ, והוא אנוס על ההרהור בד"ת, זה הותרה ולא דחוי, עי"ש בספר נתיבות הקודש, ובברכי יוסף או"ח (סי' פ"ה אות א'), ועי"ע במ"ב שם (סק"ג) ובשו"ע יור"ד (סי' רמ"ו סעיף כ"ו), ובחכמת שלמה להגרש"ק ז"ל בשו"ע או"ח (סי' צ"ג), ועכ"פ לא עלה על דעת אף אחד מן הפוסקים שהאדם צריך או מותר לו לרדת בדרגתו מלימוד התורה בשביל לא להגיע לאונס בהרהור בד"ת במקומות המטונפים, ואדרבה, מצינו ברמב"ם (פ"ג מהל' תשובה ה"ד) שמצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים, צריך לבטל ת"ת בשביל לעשותה, אולם כ"ז בתנאי של "ויחזור לתלמודו" דהיינו שבעשייתו את המצוה לא יוציא עצמו מלימודו, ורק שמבטל מזמן הלימוד. אבל אם ע"י עשייתו את המצוה ירד מדרגתו הקודמת, וכעין ניד"ד, בכה"ג לא נדחית מצות ת"ת, עי' בספר אשר לשלמה (מועד סי' כ"ו) ובמש"כ בשו"ת שע"ח (ת"א סי' ר"י).

ובברכות (כד ע"ב) ת"ח אסור לו לעמוד במקום הטינופת "לפי שאי אפשר לו לעמוד בלי הרהור תורה", וכן ז"ל התוס' בסוטה (כא ע"א) בד"ה זה וכו' "סתם תלמיד חכם תורתו אומנותו ועוסק בה ומהרהר כל שעה ואינו הולך ד' אמות בלא תורה" עכ"ל. ובשו"ת חת"ס או"ח (סי' קנ"ו) כי דטעם המנהג שלא ללמוד בערב ט"ב אחר חצות משום דכל מה שלומד מחצות ואילך עדיין מחשבתו עליו והרהורו גביה בלילה ונכנס לאבל כשהוא שמח, ופשוט וברור שכל זה מצוי רק אצל מי שאינו מחובר לקוי נייעס וכנ"ל [ואין זה דרגא אלא מציאות].

וגם ת"ח שטרוד בטירדות החיים שעליו נאמר "ריחיים בצוארו ויעסוק בתורה" (קידושין כט ע"ב) חושב ומהרהר בתורה תמיד, עי' בסנהדרין (סא ע"א) ובכריתות (טו ע"א) ובב"ב (כב ע"א).

ובכתובות (סג ע"א) כי התוס' בד"ה אדעתא וכו' דדרך הוא ב"הולך ללמוד" שנעשה "אדם גדול", ופשוט הוא בהולך ללמוד שהוא מנותק מכל המפריעים ללימוד התורה בכלל, ובפרט לדברים שעלולים להורידו בדרגתו, ולכן ח"ו מלשמוע בביהכ"ס "קוי נייעס" ועדיף שיהרהר בד"ת כל שזה לאונסו, וכן ראיתי אצל מו"ר ראשי הישיבה דפוניבז' ז"ל להרהר בד"ת לאונסם בביהכ"ס, וכמעשה דראב"ש בזבחים הנ"ל, ובירושלמי ברכות (פ"ג ה"ד) מהו להרהר [בד"ת] בבית הכסא, חזקיה אמר מותר, ר' יסא אמר אסור, א"ר זעירא כל סבר קשי דהוה לי תמן סבירתיה, א"ר אלעזר בר שמעון כל ההוא סברא קשיא דטבול יום תמן סבירתיה עי"ש. ויודע אני בזה כמה עובדות ואין כאן

המקום להרחיב בזה, ומצינו בעירובין (מג ע"ב) נחמיה בריה דרב חנילאי משכתייה שמעתא ונפק חוץ לתחום ושם (נד ע"ב) אמרי' באהבתה תשגה תמיד וכו'. וכעיי' בירושלמי ברכות (פ"ה ה"א) ועי' בתרומת הדשן (סי' מ"א) שכי' דהדבר ידוע הוא שקשה מאד להסיר מלבו בהרהורי תורה אפי' במקום הטינופת מי שלבו נבהל ולהוט לעיין בפלפול ההלכה, וכעיי' מצינו בירושלמי מו"ק (פ"ג ה"ב).

ומכיון דאתינא להכא לא אמנע מלכתוב דעוד רעה חולה יש בשמיעת קוי נייעס שיש שנרדמים תוך כדי שמיעת הקוי נייעס, או עכ"פ שומעים את הקוי נייעס לאחר אמירת ק"ש שעל המיטה, והלא נאמר "אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה", ומהכא ילפינן בגמ' ברכות (ד' ע"ב) שיהיה קריאתו סמוך לשנתו, וכ"ה בשו"ע (סי' רל"ט סעיף א') ועיי' ברמ"א דאם קרא ק"ש ולא יוכל לישון מיד, אז חוזר וקורא כמה פעמים זה אחר זה עד שישתקע בשינה, ושיהיה קריאתו סמוך לשנתו. ובמקום להשתקע בשינה מתוך דברי תורה, מישתקע מתוך קוי נייעס או לאותה בושא להפקיד ככה את הנשמה הטהורה.

ע"כ ח"ו מלהעלות על הדעת לשמוע קוי נייעס, בשביל להימנע מהרהור בד"ת לאונסו בביהכ"ס, שזה גורם להתמכרות ואין בזה תועלת לא בזה ולא בבא [דהרהור בכה"ג לאונסו ליכא איסור וכנ"ל], וכל השומר נפשו ירחק מזה כמפני אש, ובזה יעלה בתור"ש בזה ובבא וינחול ב' עולמים.

הנא' ח"י דו"ר

